

Noriega resisteix una vegada més

A l'hora de l'anàlisi després del fracassat colp d'estat a Panamá, el general Noriega es troba pràcticament sol. La pressió nord-americana i la contestació interna faran que caiga inevitablement.

Antoni Castel

Més sol que mai, el general Manuel Antonio Noriega resistí el dia 3 un nou intent de colp d'estat, el primer que es produïa a Panamá des de la celebració de les eleccions, el passat 7 de maig. Aquesta vegada, però, els militars lleials a Noriega tardaren cinc hores a controlar els 200 joves oficials que havien assaltat el quarter general de les Forces de Defensa de Panamá (FDP), fet que demostra la pèrdua de popularitat d'un general que ha conduït el país de l'istme a l'aïllament internacional.

Els oficials insurrectes, encapçalats pel comandant Moisés Giroldi, cap del batalló Urraca, i el capità Javier Licón, cap de l'esquadró de cavalleria, anunciaren, quan tenien la ràdio en el seu poder, la destitució de Noriega per possibilitar la «reconciliació entre els panamenys» i prometeren la celebració d'eleccions, supervisades per l'Organització d'Estats Americans (OEA). No tenien intenció, però, d'alterar l'actual ordre institucional en reconèixer el president, Francisco Rodríguez, designat per voluntat de Noriega el 31 d'agost, quan l'anterior cap d'estat, Manuel Solís Palma, havia finalitzat el mandat.

Durant la crisi, els Estats Units es mantingueren bastant al marge, i l'actitud del president Bush prou criticada per alguns sectors del Congrés, tant republicans com demòcrates. Bush, més astut que Reagan, encara que amb menys capacitat de comunicació, aprengué durant l'ofensiva contra Noriega de fa dos anys com a vicepresident que la millor ajuda que podia rebre el general eren els atacs frontals dels Estats Units. D'aquesta manera, Noriega engegava el discurs antiimperialista i recollia el suport dels països sud-americans, tan disposats a demostrar que no tenen res a veure amb Washington malgrat que en depenguin econòmicament i políticament. La mal-

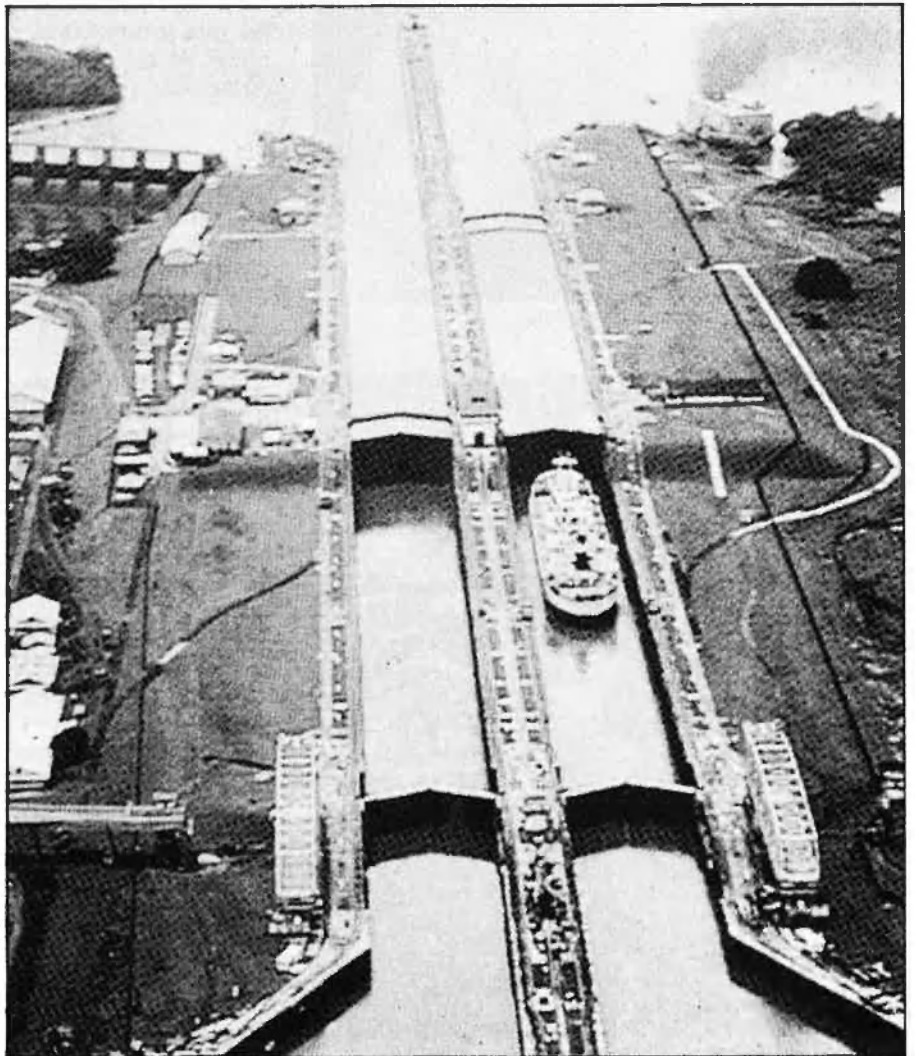
tractada oposició creu que s'ha perdut una oportunitat per acabar amb Noriega. Bush pensa que el general caurà com una pera madura perquè el boicot econòmic és una arma implacable, capaç d'empobrir un dels països més pròspers de la zona i despertar les passions en contra de l'home que és responsable d'aquest aïllament.

La revolta no va ser tan sagnant com presagiaven les cinc hores de violents combats d'armes automàtiques al voltant del quarter general de les Forces

de Defensa de Panamá. Només deixà sis morts, entre els quals Giroldi, qui no ens podrà aclarir si realment tenia contactes amb la serveis d'informació nord-americans, com digueren els militars fidels a Noriega el dia següent de la sublevació.

Ambigüitat de Rodríguez

Tornada la relativa tranquil·litat a Panamá, és l'hora d'analitzar molts punts obscurs d'aquesta rebel·lió militar. El primer, destacat després pel candidat presidencial de l'Aliança Democràtica d'Oposició Civilista (ADOC), Guillermo Endara, fou la indecisió del president Rodríguez, que en aquell moment era a Nova York, on

El país del Canal viu moments de forta tensió interna.

Noriega només compta amb el suport d'una part de l'exèrcit.

havia de pronunciar un discurs davant l'Assemblea General de les Nacions Unides. Rodríguez no obrí la boca durant les cinc hores de confusió; solament exterioritzà el suport a Noriega quan es confirmà que els sublevats havien perdut la batalla. El detall és simptomàtic de la desconfiança de Rodríguez envers qui l'entronitzà fa menys de dos mesos.

Els polítics del Partit Revolucionari Democràtic (PRD) en el poder, alts oficials i del govern tampoc es pronunciaren durant la crisi. Semblava com si ningú estigués al costat de l'odiat general en moments en què podia canviar la truita.

Perduda la confiança dels empresaris —els més afectats pel boicot nord-

americà— i de gran part de la població, Noriega només compta amb el suport de les Forces de Defensa, que controla amb mà de ferro des de 1983, i la classe política que s'ha beneficiat dels espais de poder que han deixat lliures els militars més pròxims al general. La insurrecció fracassà, però serví per a demostrar que els pilars del règim norieguista no són tan sòlids com sembla: els polítics del PRD estan disposats a renegar de Noriega tan aviat com perdi el poder, mentre que s'obren fissures en les Forces de Defensa malgrat els continuats reajustaments.

A l'exterior, Noriega, està encara més aïllat. Els únics que continuen al seu costat després de la grotesca designació de Rodríguez són els sandinistes

i Fidel Castro. Els primers han après dels anys de guerra i dels errors i ara es preparen per a les eleccions del 25 de febrer de 1990. És prioritari redreçar un país malmès, encara que s'hagin de deixar en el camí els dogmes que han alimentat aquests darrers anys el sandinisme. És més que probable que Ortega abandoni Noriega quan es normalitzin les relacions entre Nicaragua i els Estats Units, ben segur que després de les eleccions. Castro odia la *perestroika*, que qualifica de sinònim de capitulació davant el capitalisme. La realitat és que L'Havana forma amb Pyongyang, Berlín, Bucarest, Pequín i Tirana un vast eix de capitals de l'ortodòxia, detractores de qualsevol tipus d'obertura política. Per això, els enemics dels Estats Units són també els enemics de Cuba, com és el cas de Panamà.

La sobirania del canal

En aquesta crisi, agreujada per l'anul·lació de les eleccions generals del 7 de maig, plana el tema de la sobirania sobre la zona del canal. El tractat signat l'any 1978 entre el president Jimmy Carter i el general Omar Torrijos preveu la devolució de la sobirania del canal a Panamà el 31 de desembre de 1999. L'acord, considerat en el seu temps un èxit del carismàtic Torrijos, estableix que els Estats Units podran intervenir militarment en el cas que sigui amenaçada la navegació internacional. Aquest punt admet les més alarmistes interpretacions: les dels que creuen que Washington buscarà un pretext per a no perdre el control d'una zona estratègica de vital importància per als seus interessos. De moment, Bush ha actuat amb més cautela que Reagan, sense que s'hagin sentit amenaces de derogar l'acord.

Noriega ha sabut aprofitar l'antiimperialisme que ha generat el canal entre els panamenys. El problema és que la moderació de Bush ha impedit, en part, els propòsits de Noriega. Molts panamenys ja s'han adonat que les gastades frases contra l'imperialisme ianqui són un pretext utilitzat per Noriega per mantenir-se en el poder, sense admetre cap contestació ni la pèrdua del monopoli polític. Els panamenys ja demostraren el 7 de maig que rebutjaven la candidatura del general en votar el candidat de l'ADOC, Guillermo Endara. Tampoc volen que el seu nacionalisme es posi en dubte, sense acceptar que sigui manipulat pel general Manuel Antonio Noriega, de qui només coneixen un passat de servei a la CIA i al narcotràfic. □